

(Christopher Caldwell: *Reflections on the Revolution in Europe: Immigration, Islam, and the West*, Doubleday, 2009)

У последњих неколико година, дошло је до праве поплаве књига које се баве последицама масовне имиграције по Европу. Ноторна књига Оријане Фалачи “Бес и понос” је у Италији поставила нове рекорде читаности, а књига Марка Стајна, “America alone” (на чијим корицама је поносно истакнуто “ускоро забрањено у Канади!”) је била бестселер Њујорк Тајмса. Књига Кристофера Калдвела представља темељније и мање острашћено дело на ову тему, које је као такво доживело позитивне критике не само у традиционалистичким круговима на Западу већ и у значајном броју прогресивних медија, попут Њујорк Тајмса и Гардијена.

Већ на самом почетку књиге Калдвел прихвата као у основи тачну демографску тезу да се, као резултат огромне разлике у наталитету између европских староседелаца и новодошлих имиграната, европски континент претвара у место на којем ће муслиманска популација у не тако далекој будућности постати већинска. Калдвел понавља познате примере о томе да је 57% новорођених беба у Бриселу муслиманске вероисповести [\[1\]](#) а ‘Мухамед’ најпопуларније име и оспорава популарну процену да ће се, под утицајем инфантилизације до које доводи комфорни живот у данашњој Европи, наталитет новодошле популације временом смањити у мери у којој се својевремено смањило наталитет староседелаца.

Међутим, Калдвел демографским пројекцијама посвећује релативно мали простор. Он се далеко више бави историјом и разлозима имиграције у Европи а понајвише питањем зашто се та имиграција и после неколико деценија није асимиловала у европске државе. Калдвел сматра да постоји реална опасност да су потомци имиграната на Западу мање – а не више – асимиловани од њихових родитеља и дедова. Супротно неким оптимистичким предвиђањима да ће нове генерације свесрдно прихватити европски идентитет, на делу је проблем де-асимилације – где се нове генерације, често рођене у Европи, поистовећују са културним и религиозним институцијама са којима су њихови родитељи одавно изгубили непосредни контакт.

Један од разлога за процес деасимилације је економска глобализација, јер потомци данашњих имиграната обнављају контакте са матичним државама и њиховим културним дешавањима на начин на који то раније није било могуће. Технолошки напредак и слободно тржиште су омогућили фрагментацију масовних медија и пружање веома различитих, па и контрадикторних садржаја људима који су номинално део исте заједнице. Медији који су некад, сматра Калдвел, били механизам стварања заједничког

идентитета, сада тај колективни идентитет разарају, јер омогућавају потпуну културну изолацију људи који живе на истоветном простору.

Међутим, главни узрок деасимилације, сматра Калдвел, је сама европска култура, која је, у паничном страху од сваког национализма после другог светског рата, сведена на мали број универзалистичких начела и испрана од свих конкретних, традиционалних садржаја. Оваква култура, сматра Калдвел, не може да задовољи потребе човека за смислом и ограничењима која су му у свакодневном животу неопходна. У тој врсти културног вакума, имигрантске заједнице се окрећу јасним и бескомпромисним захтевима ислама, стварајући све веће енклаве људи који, иако номинално европски држављани, према европским државама не осећају ни минимум лојалности.

Примера ради, док је у Србији настала права афера зато што су Срби звиждали Марсељези, тој истој Марсељези се звиждало у сред Француске, на утакмици Алжир-Француска [2]. Холандски бармен је нападнут зато што је у кафани желео да гледа холандску а не мароканску фудбалску репрезентацију [3]. Кад је британски политичар Тебит поставио питање “да ли имигранти навијају за своју матичну земљу или за ону у коју су дошли” извргнут је свеопштем исмевању зато што би врло мали број европских имиграната тај тест положио, тврди Калдвел.

Тренд деасимилације се не задржава на појавама попут избора фудбалског клуба, матерњег језика или брачног партнера, већ подрива најфундаменталније елементе лојалности без којег суверене државе једноставно нису могуће. Према једној анкети, трећина британских муслимана признаје да се осећа ближим муслиманима у другим државама него својим суграђанима Британцима [4], док се у Ираку против Велике Британије борила и бар једна бригада британских муслимана [5].

Калдвел се не бави прорачунавањем тренутка када ће популација муслимана у Европи да пребаци половину између осталог и зато што сматра да европске институције и мултикултурална политика стварају простор у којем агресивна мањина де факто одређује друштвене норме. Под притиском муслиманских група, у Великој Британији је делимично дозвољена полигамија а елементи шеријатског права су уведени и у Шведској и Немачкој. Слобода говора на Западу више није ограничена само формалним законима већ, у све већој мери, неформалним страхом од освете исламиста. На тај начин, по Калдвелу, и екстремна мањина може да диктира обрасце понашања већини.

Британског уметник Грејсона Пери, познат по вулгарној сатири хришћанске религије, то отворено признаје: “Главни разлог зашто моја уметничка дела не исмевају ислам је што се плашим да ми неко не пререже гркљан” [6]. Вишевековни шпански обичаји који славе ослобађање Шпаније од ислама су радикално измењени зато што вређају осећања шпанских Муслимана [7] а, чак и у Америци, институције попут универзитета Јејл и музеја Метрополитен, се не усуђују да приказу цртеже Мухамеда, што је последица убистава и нереда изазваних данским карикатурама.

Врхунац ове политке је растући антисемитизам који је преименован и легитимизован као “анти-ционизам”, сматра Калдвел. Док се с једне стране темељно кажњава антисемитизам који произилази из експлицитно неонацистичке перспективе, у масовним “анти-ционистичким” демонстрацијама, раме уз раме са радикалним исламистима, са ентузијазмом учествује и “анти-ратна” европска интелигенција. Бизарном историјском иронијом, заштита мањина и њихових права, универзално прихваћена управо због искуства Холокауста, је, повлачењем сумњивих аналогија и опсесивним проналажењем “нових Јевреја” у чију би се заштиту прискочило, на крају довела до новог циклуса сатанизације једног те истог народа. Стога није случајно да из Европе емигрира све већи број људи, пре свега у Израел, Канаду, Аустралију и Нови Зеланд, тврди Калдвел.

Под све већим притиском јавности, европске државе очајнички покушавају да формулишу законе који ће звучати неутрално а истовремено селективно зауставити продирање исламског начина живота. На пример, у Француској се поред ношења бурки паралелно забрањује и ношење “великих крстова”, а у Шведској се разматрало увођење општег гинеколошког прегледа за све девојчице, не би ли се посредно стало на пут полном сакаћењу карактеристичном за имигрантске заједнице. Истовремено, у Европи већ дуже време расте популарност антиимигрантских, а у неким случајевима и милитантних расистичких странака.

Не постоји чаробна формула како да се реше ови проблеми, које европске политичке интеграције чине још тежим. Калдвел наводи да је један од главних разлога великог отпора разним варијантама европског устава био резултат чињенице да би улазак у било коју земљу значао улазак у све остале. На пример, унилатерална легализација седамсто хиљада имиграната од стране Шпаније је истовремено значила право тих имиграната да живе било где у Европи, укључујући земље чији народ ни у лудилу не би пристао на њихово друштво. Оваквом интерпретацијом европским интеграција, Калдвел се придружује другим ауторима, попут Бруса Бовера, који такође сматрају да су најподложније исламизацији наднационалне политичке структуре, попут Европске уније

и Уједињених нација.

Калдвел на више места показује да је свестан најчешћег приговора апокалиптичним прогнозама попут његове, а то је постојање разноврсности у интерпретацији ислама, укључујући и бројне варијанте које су компатибилне са европским начином живота. Калдвел нашироко оспорава умереност неких популарних аутора, попут Тарика Рамадана, док признаје да различите европске земље имају имигрантске популације из пореклом различитих држава и на њих примењују врло различите политике, па су њихови проблеми донекле другачији. Али, иако у неким елементима специфични, њихови проблеми су у основи свуда исти, јер проистичу из истоветног разлога: безсадржајне, попустљиве европске културе с једне, и агресивне и заводљиво конкретне исламске културе са друге. Као резултат, Калдвел сматра да латиноамеричка имиграција у САД ни изблиза не представља толики проблем за Америку, не толико због неке бриљантне концепције асимилације, колико због много веће културолошке блискости англо-саксонске и латино-америчке културе.

Такав закључак Калдвела у највећој мери ставља у раван канадског аутора Марка Стајна. Оно што је такође заједничко овим ауторима је да разлог релативне виталности америчког друштва виде управо у његовим често критикованим аспектима, почев од изразите религиозности и масовног негирања еволуције, преко популарности оружја, војске, и смртне казне, до енергичног отпора европским вредностима попут универзалног здравственог осигурања и хомосексуалних бракова. Оба аутора се по томе разликују од либералних аутора попут Бруса Бовера који се са њима слажу у суморној дијагнози европске будућности, али као основни проблем виде недовољно – а не претерано - робустну секуларизацију [\[8\]](#) .

Упркос спорадичним и углавном цепидлачким критикама, Калдвелова књига је доживела у у доброј мери универзално поштовање, што је у највећој мери резултат како њеног високог интелектуалног нивоа тако и толерантног тона. На сочан а опет систематичан начин, Калдвел ниже статистике и анегдоте шетајући читаоца кроз живописна предграђа, села и парламенте широм Европе, све време сетан због одумирања једне велике традиције, а без речи омаловажавања било имиграната било ислама.

Међутим, бољи пријем који је његова књига доживела у односу на сличне књиге на исту тему је делимично резултат тога што не нуди никаква решења нити до краја извлачи закључке из својих опсервација. На много места, Калдвел сугерише да су основни узроци европског проблема ерозије суверенитета како универзалистичка начела, тако и давање пуних права у суштини нелојалним грађанима. Међутим, Калдвел никад експлицитно не

извлачи морално узнемирујући закључак да је апстрактан став о једнакости свих људи некомпатибилан са посебном лојалношћу према групи људи која је основа суверених држава.

Стојан Церовић је својевремено приметио да, попут атлетичара који је заостао цео један круг па се тако поново нашао у друштву водећих, Србија у неким стварима толико касни за Западом да се појављује на челу његове историје. У случају имиграције, Србија истовремено и предњачи и касни у свим овим проблемима. Највећи део проблема Косова, на пример, је последица што демографских процеса што проблема асимилиације које описује Калдвел.

С друге стране, и не без основа, мало кога у Србији данас брине проблем имиграције. Напротив, као проблем се поставља емиграција, одлазак “најбољих” – а, ко је луд да се сели у Србију? Међутим, слободно кретање, које се практично искључиво доживљава као могућност излаза, такође отвара и могућност улаза, а то може да створи нове и неочекиване проблеме које Србија сада углавном нема.

Грађанима Србије често делује да су њихове муке посебне и највеће али многи процеси, као што је нпр. компромитација суверенитета, се у великој мери дешавају свуда у свету, укључујући државе за које се сматра да њима управљају. С друге стране, тзв. кашњење за светом има и својих предности - Србија је, на пример, била прва земља у којој је, уз, стекао се утисак, широку подршку јавности, објављен контроверзни “Драгуљ Медине”. Такође, у највећем делу Србије, за сада нема градских гета – делова града где се прича страни језик, где се случајни пролазници злостављају а где понекад ни полиција не сме да уђе, а који постају опште место већине европских метропола. Калдвелова књига у том смислу представља важно упозорење и отрежњујући поглед на будућност.

---

[1] Cristopher Caldwell: Reflections on the Revolution in Europe: Immigration, Islam, and the West, стр. 119.

[2] Ibid. str. 148.

[3] Ibid. str. 148

[4] Ibid. str. 157

[5] Ibid. str. 163.

[6] Ibid, str. 205.

[7] Ibid, str. 196.

[8] Сличну позицију заузима и популарни критичар религије, Сем Харис.